కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

దిబ్బరాజ్యంలో స్వాతంత్ర్యం

నా అపూర్వ మిత్రులునూ, పూర్వ మిత్రులునూ అయిన దిబ్బరాజుగారిని ఒకసారి దర్శించాలని అభిలాష కలిగి దిబ్బరాజ్యం వెళ్ళాను.

దిబ్బరాజుగారు నన్ను చూసి చాలా సంతోషించారు.

"మీరు పత్రికల్లో నన్ను చూసి రాసింది విన్నాను," అన్నారు దిబ్బరాజుగారు. "చాలారోజులుగా మీ రాక కెదురుచూస్తూ, ఏం రాశారో అడుగుదామనుకుంటున్నాను"

పారవశ్యంలో నా కేమనాలో తెలీలేదు.

దిబ్బరాజ్యానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక నేనురావటం ఇదే మొదటిసారి. తమరాజ్యంలో ఏమేం మార్పులు జరిగాయో చూడాలని చాలా కుతూహలంగా ఉంది," అన్నాను.

"మార్పన్న మార్పా? మీరిప్పుడు గుర్తించలేరు. భారతయూనియను ప్రాంతాలకీ దీనికీ తేడాకనిపెట్టలేరిప్పుడు! నేను శ్రీలు వొదిలేసుకున్నాను. పత్రికల్లో చూశారు కాదూ?" అన్నాడు దిబ్బరాజుగారు.

"మీరు మీ హక్కుల్ని నిశ్చితంగా ప్రజలపరం

చేసెయ్యటంగురించి చరిత్రకారులు ఎంతైనా శ్లాఘిస్తారు” అన్నాను.

“అట్లా అనరాదు. ఈరాజ్యం వాళ్ళదికాదూ? శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో చెప్పినట్లు నేను నిమిత్తమాత్రుణ్ణి. ఎప్పుడూ నాదేశంలో ప్రజలే జాస్తిగా ఉంటున్నారు,” అన్నారు దిబ్బరాజుగారు.

రాజకీయంగా ఏమేంమార్పులు జరిగాయని అడిగాను.

“రాజ్యాంగమంతా మారిపోయింది. మా దర్బారు శాసనసభగా మారిపోయింది. నన్ను దానికి అధ్యక్షుడుగా ఉండమని ఏకగ్రీవంగా కోరారు. జమీందారు లందరికీ తలా ఒక శాఖా ఇచ్చేశాను.”

“రాజ్యాంగం ఏర్పాటుచేశారా ఏమిటి?”

“ఆహా! శాసనసభే రాజ్యాంగం తయారుచేసేసింది. సర్వాధికారాలూమంత్రులవే. అధ్యక్షుణ్ణికనక ప్రతిచట్టానికీ నా సంతకం పుచ్చుకుంటారు. నా సంతకం పడేవరకూ ఏ చట్టమూ అమలు జరుగరాదని ఒకక్లాజు చేర్చారు.”

“ఎన్నికలతోనే శాసనసభ ఏర్పాటయిందా ఏమిటి?”

“దానికొక చిక్కొచ్చింది. మనరాజ్యానికి సరిఅయిన జనాభా లెక్క లేదు. జాబితాలు తయారుచెయ్యమని ఒక సంఘాన్ని నియమించాం. వారు 3,965 మందిని ఎన్యూమరేటు చేసి ఈలోపుగా గడువు అయిపోవటంవల్లా జాబితాల తయారీకి మంజూరుచేసిన డబ్బు అయిపోవటంవల్లా పని ఆగి పోయింది. పది పన్నెండు రూపాయల సొమ్ముకి లెక్కకూడా

తేలలేదు. ఈ సందర్భంలో ఇద్దరు ఎన్యూమరేటర్లను విచారణకూడా చేస్తున్నాం."

"మొత్తం జనసంఖ్య ఎంతఉండేది దివాణంలో లెక్కలులేవా?"

"ఉన్నాయి, క్షౌరశాఖ జాబితానుబట్టి 35 వేల 959 మందీ, చాకలిశాఖను బట్టి 35 వేల 842 మంది తేలుతున్నారు. ఏదని నమ్మటం?... ఈ కారణాలవల్ల మా పాత దర్బారు సభ్యులనే శాసనసభ్యులుగా భావించి రాజ్యాంగం సాగించాం."

"మీ రాజ్యంలో పార్టీ ప్రభుత్వమా ఏకపార్టీ ప్రభుత్వమా?"

"నాకైతే ప్రజాస్వామిక సూత్రాలమీద అమిత మోజున్నది. కాని రెండోపక్షం కనిపించదు. అప్పటికి మా శాసనసభలో ఇద్దరు ప్రభుత్వ విద్రోహులు తయారయినారు. రాజ్యాంగం తయారు చేసేటప్పుడు వారు అడుగడుగునా అడ్డొచ్చారు. కాని వోటింగులో వారికి బలంలేదు. ఆ కారణంచేత వారిలో ఒకడు రెండోవాడి పాతచెప్పులు తీసి సభాధ్యక్షుడిపై విసిరారు. ఇద్దరినీ ఖైదుచేశారు. ఇప్పుడు వాళ్ళు జైలులోఉన్నారు. ఇంకా విచారణ జరగలేదు. మరినాలుగైదు సంవత్సరాలాదాకా మా న్యాయస్థానానికి వాళ్ళను విచారించే వ్యవధిఉంది."

"కొత్తరాజ్యాంగం కింద ఏమేమి కొత్తచట్టాలు ఏర్పరిచారు?"

"జమిందారీల రద్దుశాసనం చేశాం."

"ఏమిటీ! చెప్పరేం? ఇప్పుడు జమిందారీలు లేరన్న మాట దిబ్బరాజ్యంలో?"

"లేవు కాని ఒక్కటేచింత. జమిందార్లకి నష్టపరిహారం రొక్కరూపంగా యివ్వలేకపోయాం. అందుచేత జమిందారీ రద్దుబిల్లు తోం భైతొమ్మిదేళ్ళు వాయిదా వెయ్యమని నేను ప్రతిపాదించాను. కాని ప్రజాతంత్రాభిలాషులైన మా శాసనసభా సభ్యులు దానికి ఒప్పుకోలేదు. చివరకు జమిందార్ల పరిహారంకింద వారివారికింద ఉన్న భూమి వారికే ఇచ్చేసి, మిగిలినదానికింద ప్రజలు—అంటే రైతులు—నాలుగేళ్ళపాటు పొలాలు ప్రతిఫలం లేకుండా సాగుచేసేట్టు నిర్ణయించాం. నేనుకూడా రాజ్యాధిపత్యం వొదిలేసుకున్నందుకు నాకు శాసనసభవారు నష్టపరిహారం కింద ఏటా మరోలక్ష ఇప్పిస్తున్నారు."

"అంటే క్రియకు రాజ్యాంగవ్యవస్థలో చెప్పుకోదగిన మార్పేమీ జరగలేదన్నమాట... ఆగండి: నేను విమర్శించటంలేదు. నేనలా విమర్శిస్తానా? ఇప్పుడు నేను స్వతంత్ర భారతీయుణ్ణండోయ్! ప్రభుత్వాన్ని విమర్శించటం గిమర్శించటం జాన్తానై! నేను చెప్పవచ్చిందేమిటంటే, దీనినిబట్టి అదివరకే దిబ్బరాజ్యంలో ఆదర్శవంతమైన ప్రజాస్వామికం అమలుజరుగుతూ ఉండిందని తేటతెల్లమౌతున్నట్టు భావించటానికి ఎటువంటి అభ్యంతరమూ ఉండదని మనకు తెలుస్తోంది. ఏమంటారు?"

దిబ్బరాజుగారు విశాలంగా నవ్వి కాఫీటోస్టు తెప్పించారు.

"దిబ్బరాజ్యంలో కమ్యూనిస్టు రాక్షసులున్నారని నానోటిమీదిగా అనటం చాలా కష్టంగానేఉందిగాని, ఉండకుండా ఉంటారా అని నా సందేహం. వారిని గురించి ఏమి చర్య తీసుకుంటున్నారు ?"

కమ్యూనిస్టునని చెప్పుకుంటున్న వాడెవడూ కనిపించడు. కాని మన రాజ్యంలో కమ్యూనిస్టులు లేరని అనటం మనకి చాలా అవమానం. అందుచేత ఒక తెలివైన శాసనం చేశాం; ఎవడైనా ప్రజాహక్కులనిగాని, వాక్స్వాతంత్ర్యమనిగాని, సాంఘిక న్యాయమనిగాని, సంఘంలో దోపిడీ జరుగుతోందనిగాని అంటే వాణ్ని వెంటనే అరెస్టు చేసేస్తాం" దిబ్బరాజుగారు వొంగి రహస్యంగా నా చెవిలో, "మీకు రాజకీయాలనుగురించి తెలియనిదేమిటుంటుందిగనకా? మనం యదార్థ దృష్టితో నడుచుకుంటూ ఉంటాం. కాని ఈ కమ్యూనిస్టులుండే!ఆదర్శప్రాయమైన మంచిమాటలుచెబుతూ వుంటారు. అవన్నీ జరిగేకుస్తాయా? అందుచేత కాస్త మంచి మాటలు చెప్పినవాణ్నల్లా అరెస్టుచేసి పారేస్తున్నాం" అన్నారు

"కాని కమ్యూనిస్టులు సులభంగా దొరకరేమో" అన్నా.

"అమ్మా! మా పోలీసులకి దిబ్బదేశం మొత్తంమీద చీమ చిటుక్కుమన్నా తెలిసిపోతుంది. దేశంలో ఎంతమంది

నరప్రాణులెతే ఉన్నారో అందరూ మా పోలీసు చిట్టాలో ఉన్నారనుకోండి. ఈ క్షణంలో ఒక బిడ్డ పుడితే మరో అయిదు నిమిషాల్లో ఆ సంగతి పోలీసు చిట్టాలో చేరిపో తుంది," అన్నారు దిబ్బరాజుగారు సగర్వంగా.

దిబ్బ పోలీసుల అకుంఠిత ప్రజ్ఞకి నా సంతోషం వెలి బుచ్చి, "రాజ్యంలో ఆర్థికస్థితి ఎట్లా ఉంది?" అని పృచ్ఛిం చాను.

నా పృచ్ఛ నా పెదవి దాటకమునుపే రాజుగారి మొహాన మబ్బేసింది. ఆయన నిటూర్చి, ఏమీ బాగాలేదు, ఏమి బాగాలేదు" అన్నారు.

ఇంక వివరాలడిగాను.

"నలుగురితోపాటు మనకీ ఇంత ఇన్ఫ్లేషన్ ఉంది. అదో లెక్కలోనిది కాదు. దాని విషయం తగు బందోబస్తులే చేశాం. కాని—"

బందోబస్తు వివరాలడిగాను.

"వ్యాపారాదాయాల మీదా, అధిక లాభాల మీదా ఒకటి రెండు అల్పసంఖ్యాక వర్గాలను ఓడించే పన్నులు తగ్గించి అధిక సంఖ్యాక వర్గాలు చెల్లించుకునే పనులన్నీ రెట్టింపు చేశాం. మిగులు బడ్జెటుమటుకు మీ దయవల్ల తయారుచేసేసుకున్నాం. అంచనా ప్రకారం రెండు మూడు వేలు మిగులున్నది. కాని క్రియకు ఇంకా ఉంటుంది. ఎందు చేతనంటే చాలామంది పన్ను లివ్వరు. వాళ్ళ ఆస్తులూ వ్యాపారాలూ వేలాని కొచ్చేస్తాయి. ఈ విధంగా చాలా భాగం పొలాలూ, పరిశ్రమలూ ప్రభుత్వ పరమవుతాయి.

సోషలిజం కూడా కొంత మనసులో పెట్టుకునే ఈ పని చేశామని నేను వేరే చెప్పను. పోతే, సరుకుల ఉత్పత్తి విరివిగా పెంచేటందుకు గాను కూలీల జీతాలు తగ్గించాం, లాభాల మీాద పన్ను తీసేశాం కదా—"

"కంట్రోళ్ళు పెట్టకపోయారు ?

"నయం! కంట్రోళ్ళతోనే కొంప పోయింది. కంట్రోళ్లు పెట్టగానే సరుకులు మాయమయాయి. దొంగ వ్యాపారం పెరిగిపోయింది. ఎవరికీ కంట్రోలుధరకు వస్తువులు దొరకనప్పుడు కంట్రోళ్ళు దేనికి? అదో నవ్వులాటపని!"

"దొంగవ్యాపారస్తుల్ని పట్టుకోక పోయారా?"

"మనవశమా? వాళ్ళెవరో?! ఎక్కడుంటారో! సరుకు ఎక్కడ దాస్తారో!: వాళ్ళని బ్రహ్మదేవుడు పట్టగలడా?"

"ఆమాట నిజమేలెండి."

"ఎంతమంది కూలీల ఇళ్లో సోదాచేశాం! అంటరాని వాళ్ళనికూడా అర్ధరాత్రిపూట దారులుకాసి వెతికాం!—"

"దొంగసొమ్ముమాత్రం దొరకలేదు?"

"దొరక్కే- దొరికింది? ఒకళ్ళదగ్గిర గిద్దెడుబియ్యం ఒకడిదగ్గిర అరడజను నిప్పెట్టెలూ, ఒకరిదగ్గిర గజమున్నర గుడ్డా—ఈవిధంగా దొరికింది. వాళ్ళని జైళ్ళలోతోక్కాం. అయినా దొంగవ్యాపారం ఆపటం మాతరం కాలేదు."

"సరే పోనివ్వండి."

"దీనికి తగటు ఇంకో అభ్యంతరంకూడా వచ్చింది. కంట్రోళ్ళకి."

"ఏమిటది?"

"ముడిసరుకుల ధరలు పెరిగాయనీ, లాభాలుచాలటం లేదని, అందుచేత కంట్రోళ్ళు ఎత్తివెయ్యకపోతే పరిశ్రమలు సాగించమన్నారు పారిశ్రామికులు. నిరుడీపడు ఎక్కడా ఇంత చాంతాడు ముక్కలేదు. చాంతాళ్ళ పరిశ్రమ మూసేశారు. బావుల్లోంచి నీళ్ళుతోడేటందుకు లేదు. ఇళ్ళలో అన్నాలు లేవు. స్నానాలులేవు. దాహానికి చచ్చారు ప్రజలు. బిందెల పరిశ్రమా, జాడీల పరిశ్రమా, బెల్లం పరిశ్రమా, చింతపండు పరిశ్రమా దిగనాసిల్లి పోయాయి. ఒక చింతపండు పారిశ్రామికుడు ఏకంగా వంద చింతలు పడగొట్టి బొగ్గు పరిశ్రమ సాగించి చచ్చే లాభాలు తీశాడు. మేం చింత బొగ్గుల మీద కంట్రోళ్ళు పెట్టేలోపుగా ఉన్నబొగ్గులన్నీ అమ్మేసుకున్నాడు. అందుచేత కంట్రోళ్ళు తీసేశాం."

ఎవరన్నా లాభాలు తక్కువగా ఉంటే ఎక్కువ సరుకమ్మకోటానికి చూస్తారు. డిబ్బ పారిశ్రామికులు ఇట్లా ఎందుకు చేస్తున్నారో నా కర్థంకాలేదు. దానికి ప్రభువుగారే సమాధానం చెప్పారు.

"మీరు చెప్పే ఆర్థిక సూత్రం చిన్న వ్యాపారస్తునికి వర్తిస్తుంది. పెద్ద పరిశ్రమలకి వర్తించదు. అదికాక మన పారిశ్రామికులు దేశభక్తులు. అందుచేత అట్లా చేశారు!"

"అయితే ప్రస్తుత పరిస్థితి బాగానే ఉందన్న మాట?" అన్నాను.

"అదే లేదు. ఇంతా శ్రమపడి పారిశ్రామికుల కింత ప్రోత్సాహమూ ఇచ్చి, కంట్రోళ్ళు తీసేస్తే ఉత్పత్తేమో

పెరిగింది గాని సరుకు అమ్ముడుపోక నిలబడివుంది. ఛీ! ఛీ! ప్రజలుండే వొట్టి మూర్ఖులు. వాళ్ళ క్షేమం కోరి ఏది చెయ్యండీ, రాణించదు. సరుకులు లేనప్పుడు లేవో అని గోల పెట్టారు. చూపిస్తే కొనరు. పారిశ్రామికులంతా వొచ్చి మా ఆర్థిక మంత్రిమీద పడి, పాపం, లబ్బున ఏడిచారు. తమ సరుకులు ప్రభుత్వమన్నా కొనకపోతే ఎట్లాగన్నారు. మా ఆర్థిక మంత్రి కార్యదర్శులనూ సలహాదార్లనూ పిలిచి, అడిగాడు. ఈ పరిస్థితికి కారణమేమిటని, ఒకాయన తగుదునమ్మా అని చెబుతాడుగదా; వస్తువులూ వాటిని కొనవలసిన డబ్బూ ఒకళ్ళ దగ్గిరే ఉండిపోయిందట. కమూనిస్టనే అనుమానం మీద అతగాణ్ణి వెంటనే మా ఆర్థికమంత్రి ఎరెస్టు చేశాడు. ఈ పుకారు ప్రజల్లో పడితే ఇంకేమన్నా ఉందా?"

"తరవాత ఏంచేశారు?"

"ఏమీ చెయ్యనక్కర్లేదని మరో సలహాదారు శాస్త్రగ్రంథ ప్రమాణం చూపించాడు ఆయనెవరో రాశాట్ట, మంచి తెలివైనవాడుగా కనిపిస్తాడు. పారిశ్రామికోత్పత్తిలో అప్పుడప్పుడూ అధికోత్పత్తి పరిస్థితులు ఏర్పడి ఆర్థిక కాటకం వచ్చేస్తుందట. దానికి ప్రతిక్రియకూడా ఆయనే చెప్పేశాడు. అటువంటి పరిస్థితి ఏర్పడ్డప్పుడు ఉత్పత్తిఅయినసరుకు నాశనం చెయ్యాలట. ఇంకేం? సరుకులు నాశనం చెయ్యటానికి ఒక ఉపసంఘాన్ని నియమించి వెయ్యిరూపాయలు మంజూరు చేశాం, ఆపని సక్రమంగానేజరిగిపోయింది. చాలా మంచిపని చేశాం. ఇంకానయం. ఆ సరుకంతా ఖజాన డబ్బుపెట్టి కొన్నాంకాదు. లక్షరూపాయలు వృథాఅయి ఉండును.

ఇప్పుడు వెయ్యిరూపాయలతో పోయింది. అయితే నాశన మయినసరుకుకు పరిహారం ఇప్పించమంటున్నారు పారిశ్రామి కులు. పరిహారమేమో ఇచ్చేదే! అయితే ఎంతా అనేదాని దగ్గర పేచీగా ఉంది!"

"పాపం తమకు చాలాగడ్డు సమస్యలే వచ్చిపడ్డాయి" అన్నాను.

"గడ్డా, గడ్డున్నరా? అందుకనే ఒక ఫర్మానా తయారు చేశాను, వింటారా?" అన్నాడు ప్రభువుగారు.

"అంతకంటేనా?" అన్నాను.

దిబ్బప్రభువుగారు కొద్దిసంగీత ధోరణిలో ఈ క్రింది ఫర్మానా చదివి వినిపించారు.

"దిబ్బపౌరులకు ప్రజాధ్యక్షుడు చేయు ప్రకటన : యుద్ధానంతరము ప్రజలలో ఐక్యభావమునశించి హేయమైన సంకుచితభావములు రేకెత్తినట్టు నాకు తోచుచున్నది. ఇప్పటి ప్రభుత్వము తమదేనని ప్రజలు మరువరాదు. వారు పారిశ్రామికులు మొదలైన అల్పసంఖ్యాక వర్గములవారితో సహకరించి దేశమునఉత్పత్తి పెరిగి దేశమునకుబలముచేకూరు నట్లు చేయవలెను. వారు ప్రతిక్షణమున్నూ ప్రభుత్వమును బలపర్చవలెను. వారు ఇంకనూ త్యాగములు చేసినగాని దేశ మునకు బలముచేకూరదు, తమతిండీ, గుడ్డా, ఇల్లూ, వాకిలీ, చదువూ, ఉద్యోగమూ—వీనికొరకే తాపత్రయపడు ప్రజలు స్వాతంత్ర్యార్హులు కాజాలరు. దేశములోని ప్రజలందరును స్వార్థత్యాగము, ప్రాణత్యాగము జేయ సమకట్టువరకును

దేశమునకు బలము చేకూరదు. కనీసము పది సంవత్సరముల పాటు ప్రజలు అన్నవస్త్రములను, రాజకీయ పౌరహక్కులను అడుగకుండ త్యాగము చేసినచో ఆపైన దేశము ఎట్టి సమస్యలనైనను ఎదుర్కొనజాలియుండును. ప్రజలు సంకుచిత బుదినీ, ధనికవర్గమును చూచి ఓర్వలేనితనమును విడనాడి దేశక్షేమముకొరకు బలియగుదురు గాక!"

కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం